

DOOD EN ROUWVERWERKING

Soms gebeurt het plotseling, soms weet je van te voren dat het komt. De dood hoort bij het leven, maar zet het leven ook op z'n kop. Afscheid nemen verdient alle zorg en aandacht.

Reële aanwezigheid

De statistieken wijzen uit dat de eerste ervaring met 'afscheid voor altijd' voor kinderen gemiddeld rond 8 jaar ligt. Voor 59% van de Nederlandse kinderen op de basisschool betreft die ervaring een opa of oma. In groep 8 heeft 80% van de leerlingen al een of meer ervaringen met overlijden.

Onderzoek laat bovendien zien dat 28% van de leerkrachten gedurende de loopbaan te maken heeft gehad met het overlijden van een leerling, 49% met het overlijden van een ouder uit de eigen groep en 10% met het overlijden van een broer of zus van leerlingen (gegevens zijn verzameld bij fulltime werk en lange onderwijscarrières).

Wat kun je vooraf doen?

We leven in een tijd waarin van de leerkracht een professionele houding wordt verwacht over het hele opvoedingsveld. Dat betekent dat hij/zij ook op dit vlak toegerust is. Het is goed om er vooraf al over na te denken hoe je met dit soort situaties om wilt gaan. Toerusting is mogelijk op meer niveaus. Je kunt zorgen voor een draaiboek/ checklist met betrekking tot taken en verantwoordelijkheden wanneer een bericht van overlijden de school bereikt.

Onderwerpen in een draaiboek

- Samenstelling van het crisisteam
- Taken van het crisisteam
- Het bericht komt binnen
- Informeren geledingen
- Informeren OP en OOP
- Overlijden van een leerling
- Overlijden van een leerkracht
- Overlijden van een ouder
- Herinneringsplek en afscheidsviering
- Contacten met de nabestaanden
- Berichtgeving aan ouders
- Bezoek uitvaart
- Nazorg
- Voorbeeldbrieven

Leren verdriet verwerken

Verdriet kunnen verwerken is eigenlijk een onmisbare vaardigheid. Het is moeilijk en kost tijd. Hebben we zelf eigenlijk een idee hoe je verdriet kunt verwerken? En hoe leer je het een kind? Hoe leg je uit wat dood is? Hoe ga je om met je eigen emoties? Het zijn enkele van de vele thema's die spelen bij rouwverwerking in de klas. Je kunt vooraf een studiemoment inpassen rond de sociaal-emotionele kant van rouwverwerking in de klas. In het woord verwerken zit het woord 'werk' opgenomen. Je moet er aan werken, er zitten rouwtaken in het proces. Kennis hebben van dit proces stelt je in staat de valkuilen te herkennen, die het proces ernstig kunnen verstoren.

Breed scala aan begeleiding

SOL heeft ruime ervaring op het gebied van rouwverwerking in de klas. Soms vraagt een school hoe je je kunt voorbereiden. En wordt er bijvoorbeeld een rouwprotocol opgesteld, voor als het

ooit nodig is. Soms vraagt een school advies, omdat een leerling of leerkracht (terminaal) ziek is. Dan geeft SOL handvatten voor het proces van afscheid nemen. Maar je kunt je niet op alles voorbereiden. Overlijden blijft, plotseling of niet, een indringende gebeurtenis die van grote invloed is in de klas of op de hele school. Vaak worden we op die momenten gebeld met maar één vraag: 'Kun je komen?'. SOL-begeleiders helpen scholen op twee manieren. Enerzijds weten ze wat nodig is aan informatievoorziening. Wat is het beste moment om wie te informeren en hoe doe je dat? Anderzijds begeleidt ze in rouwverwerking in de klas, het team en individuele leerlingen en leerkrachten. Uit ervaring weten we dat de grootste behoefte op dat moment is: rust. Iedereen wil zijn tijd en ruimte om het nieuws tot zich door te laten dringen. Tegelijkertijd doemen allerlei vragen op en vraagt de situatie juist om actie. Hoe ga je daarmee om?

Op momenten waar je hoofd en hart eigenlijk overlopen en er tegelijkertijd een groot beroep op je wordt gedaan, is het prettig te weten dat er iemand naast je staat. Iemand die weet wat er moet gebeuren, je op verschillende gebieden kan ontlasten en er is als je simpelweg even van je af wilt praten. De begeleiders van SOL hebben de ervaring en toewijding om u hierin bij te staan.

Een probleem.

Vandaag vroeg mijn zoontje
met angstige stem:
'Als iemand dood is,
wat gebeurt er dan met hem?'

Nu ken ik wel iemand
die daarover zegt:
'Wie dood is die komt
in de hemel terecht.'

Dus boven de wolken,
dus altijd mooi weer,
met een bal in het gras
en ijsjes, meneer!

Maar weer iemand anders
vertelde zowaar:
'Als je dood bent dan komt er
een tovenaar.'

Dan tovert hij aan je,
en wordt je een dier,
een mus of een tijger,
een leeuw of een mier.

Zelf mag je kiezen,
welk dier je wilt zijn.
Een mug of een olifant
óf een konijn.

Maar op een morgen
ben ik gegaan
naar een man die heel oud was,
dus gauw dood zou gaan.

'Of ik een dier word',
zei deze man,
'of in de hemel kom,
'k weet er niks van'.

'Maar als ik dood ben,
is 't eerste wat ik doe:
Honderd jaar slapen,
want ik ben moe.

Willem Wilmink
Uit: Berichten voor bezorgde kinderen.

